

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö
Vanha talvitie 2-6 A 11
00580 Helsinki
olli.saari@vapaa-ajankalastaja.fi

LAUSUNTO

30.9.2025

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

VIITE Kirjallinen asiantuntijalausuntopyyntö (HE 99/2025 vp), hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 / Pääluokka 30 (Maa- ja metsätalousministeriön hallinnonala)

ASIA Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön (SVK) lausunto hallituksen esityksestä valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestön lausunto

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö (SVK) on tutustunut pääluokkaa 30 koskien hallituksen esitykseen eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026 ja esittää sen kalatalouden ja elinkeinokalatalouden edistämisen osalta lausuntonaan kunnioittavasti seuraavaa.

Kalatalouden edistäminen (30.40.51)

Maa- ja metsätalousvaliokunnan budjettilausunnossa (MmVL 25/2022 vp) todettiin kalatalouden edistämisen osalta syksyllä 2022 seuraavaa: *Valiokunta pitää tärkeänä, että kalastonhoitomaksuina kertyneitä varoja käytetään riittävässä määrin kalastusharrastuksen kannalta merkittävään neuvontaan ja kalastuksen valvontaan. Tämä tarkoittaa, että kalatalouden edistämisen määrärahoista nykyistä suurempi osuus tulee ohjata kalastuslaissa tarkoitettuihin kalavesien kestävän käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksenvalvonnasta aiheutuviin kustannuksiin sekä kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin.*

Edellisen johdosta valtionvarainvaliokunta teki kalatalouden menestyksekkään edistämisen (30.40.51) kannalta tärkeän linjauksen vuoden 2023 budjettia koskevassa mietinnössään, kun se edellytti kalastonhoitomaksujen kasvavaa ohjaamista ”kalastusharrastuksen kannalta merkittävään neuvontaan ja valvontaan” (VaVM 37/2022 vp). SVK täsmentää, että tämän myötä palautettiin kalastuslain mukaisiin käyttötarkoituksiin vuosittain ohjattavien kalastonhoitomaksuvarojen jakosuhteet lähelle kalastuslain voimaantulon (2016) tilannetta (Taulukko 1). **SVK pitää maa- ja metsätalousvaliokunnan käynnistämää taloudellista korjausliikettä erittäin merkittävänä ja oikeudenmukaisena. SVK kiittää hallitusta siitä, että myös vuodelle 2026 esitettävässä talousarviossa näistä linjauksista halutaan pitää kiinni. SVK korostaa jakosuhteiden pysyttämisen tärkeyttä vähintään vastaavina myös tulevinä vuosina.**

SVK korostaa, että kalastusharrastukseen panostaminen on tärkeää ennen kaikkea sen positiivisten yhteiskuntavaikutusten takia. Orpon hallitusohjelmassa onkin tunnistettu tärkeäksi panostaa vapaa-ajankalastuksen mahdollisuuksiin. Vapaa-ajankalastuksella on merkittävä voima suomalaisten terveyteen ja hyvinvointiin, samalla se vähentää terveydenhuollon kustannuksia. Kalastus vahvistaa luontosuhdetta ja sen syntymistä lisäten kiinnostusta ja aktiivisuutta luonnon säilyttämistä ja ennallistamista kohtaan. Vastuullisen kalastuksen tiedot ja hyvät kalankäsittelytaidot lisäävät luonnonantimiin pohjautuvaa omavaraisuutta ja tarjoavat keinon tuoreen ja terveellisen kalan syömiseen. Luonnonvarakeskuksen (Luke) tuoreimpien, vuoden 2023, tietojen mukaan **76 % suomalaisten syömästä kotimaisesta villikalasta on itsepyydytettyä. SVK painottaa, että kalastusharrastuksen edistämisen ja vahvistamisen tärkeys on ymmärrettävä myös huoltovarmuuden näkökulmasta.** Lisäksi tulee ottaa huomioon, että vapaa-ajankalastukseen kytkeytyy palvelu- ja liiketoimintaa miljardien eurojen arvosta.

Luke:n syksyn 2023 vapaa-ajankalastusta koskevat tilastojulkistukset osoittivat, että vapaa-ajankalastuksen vetovoima on kasvussa ja saa suomalaiset luontoon ja hyödyntämään luonnonantimia. Tilastojen mukaan kalastamassa kävi jopa 1,8 miljoonaa henkilöä vuonna 2022, se on suurin luku lähes 15 vuoteen. Joukossa on paljon uusia ja harrastukseen palanneita, jotka tarvitsevat neuvontaa kalastuksen tietotaitojen vahvistamiseksi sekä alati monimutkaistuvan lainsäädännön (esim. kuluvalle vuodelle voimaan tullut vaelluskalojen ilmoitusvelvollisuus) ymmärtämiseksi. Kalastusharrastuksen positiivista trendiä voi ja pitää tukea myös eduskunnan toimesta. Uusimmat tiedot, vuotta 2024 koskien, Luke julkistaa myöhemmin tänä vuonna.

SVK on budjettilausunnoissaan toistuvasti muistuttanut, että **kalatalouden edistämisen rahoitus perustuu yksinomaan kalastuksen harrastajilta kerättyihin kalastonhoitomaksuvaroihin. Näin ollen rahoituksen kulmakivenä on huolehtia siitä, että nykyisiä, uusia ja harrastukseen palaavia kalastajia riittää jatkossakin.** Tämä on mahdollista panostamalla kalastusharrastusta ja kalan käyttöä tutuksi ja tunnetuksi tekevään neuvonta- ja markkinointityöhön. Samalla on pidettävä hyvää huolta kalastusharrastuksen vetovoimatekijöistä (hyvä lupajärjestelmä ja vesistöjen saavutettavuus, helppo ja ymmärrettävä sääntely sekä hyvinvoivat kalavedet ja -kannat). Näihin käytettävissä olevan rahoituksen riittävyys on kokonaisbudjetin lisäksi kiinni jakosuhteista, jonka mukaan varoja jaetaan kalastuslaissa määriteltäviin eri käyttötarkoituksiin.

SVK on lähtökohtaisesti tyytyväinen valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2026 ehdotettuun kalatalouden edistämisen (30.40.51) kokonaisuuteen. SVK on ennen muuta tyytyväinen siihen, että määrärahojen lasku on tarkoitus ottaa prosentuaalisesti tasapuolisesti huomioon euromääräisesti suurimpien jakosuhteiden, eli 1–3 ja 4 kesken (Taulukko 1).

Kokonaisuutta katsoen ja yleiseen kustannustason nousuun peilaten on kuitenkin ikävä todeta, että kalatalouden taloudelliset edellytykset tulevat vuodelle 2026 niukkenemaan. Määrärahat laskevat (vahvistetun kalastonhoitomaksukertymän kehityksen mukaisesti) 3,0 % kuluvaan vuoteen verrattuna, eli 295 000 €. Osuus määrärahoista, joista myös kalastusharrastuksen edistämistä rahoitetaan, supistuu 185 000 €. Toisaalta jo nyt on tiedossa, että kalastonhoitomaksuja on lunastettu kuluvana vuonna edellistä enemmän, joten se tulee vaikuttamaan positiivisesti kertymän kehitykseen vuodelle 2027.

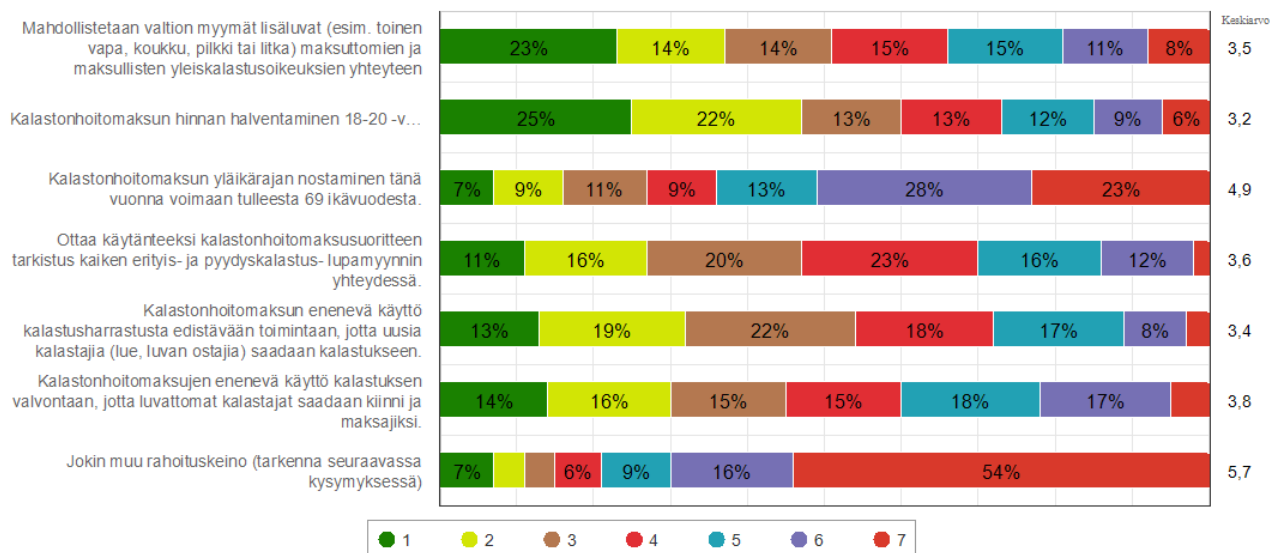
SVK muistuttaa, että käyttötarkoituksen 4 tarkoittamat kalavesien omistajakorvaukset eivät ole korvamerkittyä kalavesien hoitorahaa, vaan korvausta viehekalastuksen (= maksullisen yleiskalastusoikeuden) aiheuttamasta kalastusrasituksesta. Varat myöntävä ELY-keskus ei kalastuslain 83 §:n mukaan voi vaikuttaa korvausrahojen käyttöön, vaan omistajat voivat käyttää saamansa korvaukset haluamallaan tavalla. SVK toistaa aiemmin sanomansa, eli eri käyttötarkoitusten väliset jakosuhteet ovat hallituksen talousarvioesityksessä nyt lähellä sitä tilannetta, mitä kalatalouden edistämistä nykyisen kalastuslain voimaan tullessa noudatettiin. Mikäli omistajakorvausten osuutta tästä poliittisin päätösin kasvatettaisiin, olisi se suoraan pois kalavesien

kestävään käyttöön ja hoitoon (sis. MMM:n ja ELY-keskuksien myöntämät hankeavustukset), valvontaan, kalatalousalueiden toimintaan ja kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämiseen tarkoitettujen käyttötarkoitusten 1–3 määrärahasta ilman mitään takeita kalatalouden ja kalastusharrastuksen hyväksi tehtävän työn vahvistumisesta. Nämä ovat tärkeitä huomioon otettavia asioita myös kalastonhoitomaksun maksuhalukkuuden ylläpidon näkökulmasta. Esimerkiksi 65 vuotta täyttäneiden kalastajien ostamia kalastonhoitomaksuja vastaavan summan siirtäminen omistajakorvauksiin, jota toisaalla on väläytelty, olisi kuolinisku ikäihmisten halukkuudelle ostaa kalastuslupaa. Samalla se vesittäisi myös vuonna 2024 voimaan tulleen ikärajamuutoksen kokonaisuudessaan, sillä sitä perusteltiin koko kalatalouden rahoituksen vahvistamisen tarpeella.

SVK muistuttaa, että kalatalouden edistämisen rahoituksen turvaamiseksi tulee tehdä myös lisätoimia. Rahoitusta voitaisiin lisätä seuraavilla hinnoittelua, maksuhalukkuutta ja valvontaa koskevilla toimenpiteillä, jotka on kuvattu tarkemmin SVK:n [lausunnossa](#), ja joilla on myös vahva kannatus vapaa-ajankalastajien keskuudessa (Kuva 1):

- **Alennetaan kalastonhoitomaksun suuruus 20 euroon 18–20-vuotiaille.**
- **Mahdollistetaan lisälupien myynti kalastonhoitomaksun yhteyteen.**
- **Otetaan käyttöön käytäntö/velvoite todentaa kalastonhoitomaksun (ikäperusteinen) suorittaminen paikallisesti myytävien lupien ostotilanteen yhteydessä.**

Kuva 1. SVK:n kuluvana vuonna tekemässä teettämässä jäsenkyselyssä (1 400 vastaajaa) kalastuksen harrastajia pyydettiin laittamaan tärkeysjärjestykseen keinoja, joilla valtion budjettiin kytkettyä kalatalouden edistämisen rahoitusta voisi vahvistaa. rahoitetaan kalastajien maksamilla kalastonhoitomaksuilla. Mitä pieni keskiarvo luku oikeassa reunassa lukee, sitä suurempi kannatus keinolla oli.

Lopuksi SVK esittää, että kaikki elinkeinokalatalouden edistämiseen tarkoitettut kustannukset selvitetään ja irrotetaan kalatalouden edistämisen (30.40.51) momentilta, sillä niille on varattu valtion budjetissa oma elinkeinokalatalouden edistämisen momentti (30.40.62). Tämän tulee sisältää elinkeinokalatalouden neuvonnan ja hankkeet, kaupalliseen kalastukseen kytkeytyvän hoitokalastuksen sekä sellaiset kalastuslain toimeenpanoon liittyvät (kalatalousalueiden) tehtävät, jotka koskevat ennen muuta kaupallista kalastusta. Näkyvä esimerkki elinkeinokalatalouden määrärahojen kirjautumisesta väärään paikkaan ovat momenteille tehtävät kertaluonteiset lisäykset (ja niiden poistot). Hallituksen talousarvioesityksen mukaan on kuluvana vuonna momentille 30.40.51 kirjattu peräti kolme lisäystä (Pyhäjärvi-Instituutti, Suomen Ammattikalastajaliitto, ja Suomen Kalankasvattajaliitto), jotka olisivat kuuluneet momentille 30.40.62 sinne kirjatun yhden

lisäyksen jatkoksi. Samassa yhteydessä tulisi linjata, että kalastusopastoinnin edistämiseen mahdollisesti myönnettävä rahoitus sisällytetään elinkeinokalatalouden momentille.

Kalatalouden edistämistä koskevan talousarvioesityksen taustaa

Talousarvioesityksessä vuoden 2026 kalastonhoitomaksukertymäksi arvioidaan 9,625 miljoonaa euroa, jonka pohjana on kalastonhoitomaksujen myyntimäärä vuonna 2024. Kuluvan vuoden 2025 kertymäksi arvioitiin 9,92 miljoonaa euroa, johon verrattuna vuoden 2026 kertymän arvioidaan kokonaisuutena laskevan 0,295 miljoonaa euroa, eli 3,0 %.

Kalastuslain 82 § 1. momentin mukaan kalastonhoitomaksuina kertyneet varat käytetään seuraaviin käyttötarkoituksiin:

- 1) kalavesien kestävä käytön ja hoidon suunnittelusta ja toimeenpanosta, ohjaamisesta ja kehittämisestä sekä kalastuksenvalvonnasta aiheutuviin kustannuksiin;
- 2) kalatalousalueiden toiminnasta aiheutuviin kustannuksiin;
- 3) kalatalousalan neuvontapalvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin;
- 4) kalavesien yleiskalastusoikeuksien hyödyntämiseen sekä kalastusopastointiaan perustuvasta käytöstä maksettaviin korvauksiin vesialueen omistajille; sekä
- 5) valtiolle ja Metsähallitukselle kalastonhoitomaksun kannosta aiheutuvien menojen maksamiseen.

Lisäksi MMM voi käyttää maksuvaroja 2. momentin mukaisten menojen maksamiseen.

Kalastuslain 82 § mukaisiin käyttötarkoituksiin osoitettujen määrärahojen prosentuaaliset jakosuhteet (%) pohjautuvat kalastuslain kokonaisuudistuksen työryhmän mietintöön vuodelta 2012 (Taulukko 1). Heti vuodesta 2016 lähtien on Metsähallitukselle kuitenkin osoitettu määrärahaosuus ollut suurempi alentaen muiden käyttötarkoitusten osuuksia. Hallituksen esittämät määrärahaosuudet ovat sittemmin pysyneet vuosina 2016–2022 varsin vakioina. Poikkeuksena on vuotta 2018 koskeva talousarvioesitys, jolloin budjettilakiesityksenä annetun kalastonhoitomaksun hinnankorotuksen arvioidusta lisäkertymästä 70 prosenttia ohjattiin omistajakorvauksiin. Tämän seurauksena käyttötarkoitusten 1–3 jako-osuus putosi noin viisi prosenttia ja vastaavasti omistajakorvaukset nousivat viisi prosenttia. Tämä muutos palautui suunnilleen lähtötilanteeseen vuoden 2022 valtionvarainvaliokunnan mietinnön (VaVM 37/2022 vp) myötä, jossa edellytettiin kalatalouden edistämismenojen enenevää ja riittävää käyttöä kalastusharrastuksen kannalta merkittävään neuvontaan ja kalastuksen valvontaan, eli käyttötarkoituksiin 1–3.

Taulukko 1. Kalatalouden edistämisen (30.40.51) talousarviot vuodesta 2016 alkaen kalastuslain 82 §:n 1. momentin käyttötarkoituksiin prosentuaalisina jakosuhteina esitettynä. Vuotta 2026 koskevat osuudet vastaavat lausunnolla olevaa talousarvioesitystä.

Kalastuslaki 82 §	Työryhmän esitys**	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Käyttötarkoitukset 1-3	65,4	62,5	62,1	57,6	57,1	56,8	55,6	55,3	61,5	61,2	61,3	61,2
Käyttötarkoitus 4***	30,8	30,2	29,9	35,4	35,4	35,6	35,6	35,8	29,5	29,4	29,3	29,4
Käyttötarkoitus 5	3,8	7,2	8,0	6,9	7,5	7,6	7,6	7,7	7,9	8,0	7,9	7,9
Summa (%)*	100	100	100	100	100	100	98,9	98,8	98,8	98,5	98,5	98,5

*Vuosien 2021–2026 osuuksien summasta puuttuva prosenttiosuus tarkoittaa määrärahaa, joka on varattu 82 §:n 2. momentin mukaisten menojen maksamiseen. Aiemmissa talousarvioesityksissä se on sisällytetty käyttötarkoituksiin 1–3, joten vuosien 2016–2020 talousarvioesityksissä ei käyttötarkoituksiin 1–3 osoitettu määräraha ole ollut täysimääräisesti niiden käytössä.

** Laskettu kalastuslain kokonaisuudistuksen työryhmän mietinnöstä vuodelta 2012.

*** Käyttötarkoituksen 4 tarkoittamat kalavesien omistajakorvaukset eivät ole korvamerkittyä kalavesien hoitorahaa, vaan korvausrahaa viehekalastuksen (= maksullisen yleiskalastusoikeuden) aiheuttamasta kalastusrasituksesta. Varat myöntävä ELY-keskus ei kalastuslain 83 §:n mukaan voi vaikuttaa korvausrahojen käyttöön, vaan omistajat voivat käyttää saamansa korvausrahat haluamallaan tavalla.

Olli Saari

toiminnanjohtaja

Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry